

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Gözünden Dersleri ve Meslekleri (Sakarya Örneği)

A. Dilşad MİRZEOĞLU¹, Seray SOYDAŞ YARALI¹, Dilşad ÇOKNAZ², Sinem ÖZMEN³

¹ SUBÜ, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Sakarya

² BAİBÜ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Bolu

³ SAÜ, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Mezunu, Sakarya

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışma beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin derslerine ve mesleklerine ilişkin algılarını, beklentilerini, yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın desenini olgu bilim oluşturmaktadır. Araştırmaya 2017-2018 güz döneminde Sakarya ili Merkez ilçede farklı ortaokullar ve liselerde görev yapmakta olan 20 öğretmen katılmıştır. Veriler odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Veriler tümevarım analizi ile çözümlenmiştir. Çalışmada katılımcılar mesleklerini “okulun her şeyi olmak” şeklinde tanımlamışlardır. Katılımcılar okullarda beden eğitimi ve spor öğretmeninden en önemli beklentinin “disiplin ve düzenin sağlanması” olduğuna dikkat çekmişler ve en güçlü yönlerini “iletişim”, en zayıf yönlerini ise “alan bilgisi eksikliği” olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler yaşadıkları sorunlar arasında “üniversitelerde verilen eğitiminin yetersizliği, okul yönetimlerinin derse bakış açısı, öğrencilerin derse katılmak istememeleri, okullarda spor salonu olmaması ve malzeme eksikliğini” belirtmişlerdir. Bu sorunların çözümü için beden eğitimi ve spor dersine ilişkin politikaların geliştirilmesi, okul idaresinin ve diğer branş öğretmenlerinin dersi daha fazla desteklemeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, yapılan çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenleri mesleklerini isteyerek seçip, mesleklerini son derece önemli görmelerine rağmen mesleklerini istenilen şekilde yapabilmek için aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu ve kendilerini geliştirme ihtiyacı içinde oldukları belirtmişlerdir.

Anahtar sözcükler: *Beden eğitimi ve spor öğretmeni, Beden eğitimi ve spor dersi, Meslek*

Lessons and Professions in the Eyes of Physical Education and Sports Teachers (Sakarya Example)

Abstract

This study was carried out to reveal the perceptions, expectations, problems and solutions of physical education and sports teachers about their courses and professions. Qualitative research methods and phenomenology design were used in this research. 20 physical education and sport teachers working in different secondary and high schools participated in Sakarya province central district in the fall semester of 2017-2018. The data were collected by focus group interviews. Data were analyzed by inductive analysis. In the study, the participants defined their profession as "to be everything in the school". Participants pointed out that the most important expectation from physical education and sport teachers in schools is "to provide discipline and order" and they expressed their strongest features as "communication" and their weaknesses as "lack of field knowledge". The teachers stated the problems encountered as "the inadequacy of education given at universities, the viewpoint of school administrations to the courses, unwillingness of the children to attend classes, the lack of sports hall and lack of materials". To solve these problems, the teachers stated that the policies related to physical education and sports course should be developed, the school administration and other branch teachers should support the course more and the school administration should make good planning. As a result, physical education and sports teachers stated that they chose their profession willingly, and although they see their professions as very important, they stated that their education is insufficient and they need to improve themselves.

Keywords: *Physical education and sport teacher, Physical education and sport course, Profession*

Giriş

Bir ülkede öğretmen niteliğinin geliştirilmesi, o ülkenin ihtiyaç duyduğu insan tipinin yetiştirilmesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle okul sistemi içerisinde en önemli unsurlardan birisi olan öğretmenin yetiştirilmesi, gelişimi, sorumlulukları ve bunlara bağlı olarak öğrenciler üzerindeki etkileri eğitim sistemi içerisinde sürekli bir tartışma ve araştırma konusu olmuştur. Eğitim sistemi içerisinde yer alan tüm yöneticiler alan bilgisi yeterli, genel kültüre sahip, toplumsal ahlaki değerleri gelişmiş, öğretmenlik becerisi yüksek ve bu donanımını idare-veli-öğrenci üçgeni içerisinde kurduğu iletişime ve üslubuna yansıtılabilen ve öğrencide istenilen davranış değişikliğine katkıda bulunan bir eğitimciyi kendi kurumunda çalıştırmak ister. Çünkü okul sistemi içerisinde sayılan özelliklere sahip alan öğretmenlerinin görev yapması, okuldaki başarıyı da arttıracaktır. Bu bağlamda okulda önemli alan öğretmenlerinden ve derslerden birisi de beden eğitimi ve spor öğretmenleri (BESÖ) ve onların okuttukları beden eğitimi ve spor (BES) dersleridir.

Öğrenci BES dersinde sadece psikomotor kazanımlara değil, aynı zamanda bilişsel, duygusal ve sosyal kazanımlara da ulaşma imkânı bulmaktadır. BES derslerinde bu özelliklerin kazanılması ve geliştirilmesine en önemli katkıyı kuşkusuz beden eğitimi ve spor öğretmeni vermektedir. Bu bakımdan BESÖ'nün hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilmesi, meslek yaşamı süresince idare, meslektaşları ve veli tarafından sürekli desteklenmesi onun ortaya koyacağı performansı da olumlu etkilemektedir. Ancak yapılan çalışmalar öğretmenlerin çeşitli sebeplerden dolayı yeterince desteklenmediğini göstermektedir (Castelli ve Beighle, 2007, s. 27; Harrison & Blakemore, 1992; Ballinger

1993; Siedentop 1991). Osborne ve diğerlerinin (2016) beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadığı sorunlarla ilgili yaptıkları çalışmada karşılaşılan başlıca zorlukların düşük ücretler, altyapı ve malzeme eksikliği olduğu, ayrıca beden eğitiminin değerinin düşük olması, beden eğitimi dersi için tahsis edilen alanın yetersizliği ve BES derslerinin sadece rekreasyon amaçlı olarak kabul edilmesi olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte öğretmenler okul ve ailelerden daha fazla destek, kendilerini geliştirme imkânları ve altyapıya yönelik iyileştirmeleri istediklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Gaspari ve diğerleri (2006) de Brezilya’da BESÖ’lerin karşılaştıkları en önemli sorunun ders için uygun alan yetersizliği ve eğitim kaynaklarının azlığı olarak rapor etmişlerdir (aktaran Osborn ve diğerleri, 2016). Diğer çalışmalarda ise BESÖ’lerin uygulamada karşılaştıkları en önemli sorunların okul yöneticilerinin beden eğitimi dersini önemsiz görmeleri (Demirhan ve diğerleri, 2014; Jenkinson ve Benson, 2010; McCaughtry ve diğerleri, 2006), müfettişlerin dersi değerlendirecek nitelikte olmamaları, öğretmenlerin özlük hakları konusunda bilgi sahibi olmamaları, öğrencilerin derse uygun kıyafet getirmemeleri, kız öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları (Demirhan ve diğerleri, 2014), velilerin derse karşı ilgisiz olmaları, diğer branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yeterince önem vermemesi (Eraslan ve Hacıcaferoğlu, 2015; Erhan ve Tamer, 2009; Kul ve Hergüner, 2018; McCaughtry ve diğerleri, 2006), tesis ve araç-gereç yetersizliği, ders süresinin kısalığı, öğrenci sayısının fazlalığından dolayı ders planlama-yürütme-değerlendirme süreçlerinin tam yapılamaması (Demirhan ve diğerleri, 2014; Eraslan ve Hacıcaferoğlu, 2015; Erhan, 2009; Jenkinson ve Benson, 2010; Kul ve Hergüner, 2018), zümre çalışmalarının işlevsel olmaması ve öğrencilerin dershaneye gitmelerinden dolayı ders dışı etkinliklerin yapılamaması (Demirhan ve diğerleri, 2014; Eraslan ve Hacıcaferoğlu, 2015; Oğul, 2010) olduğu saptanmıştır.

Oysa geçmişte sadece spor branşlarının öğretilmesi ve sporcu yetiştirilmesi için önemli olarak görülen BES derslerinin değişen ihtiyaçlarla birlikte günümüzdeki anlamı, sadece bir spor dalını öğretmek ve sporcu yetiştirmekten daha çok “sağlık için fiziksel aktivite yapma alışkanlığını kazandırma” (Castelli ve Beighle, 2007, s. 27; Simon ve Morton, 1994, aktaran Fairclough ve Stratton, 2005; Steppard ve Trudeau, 2000; aktaran Fairclough, Stratton ve Baldwin, 2002) olmuştur. Son yirmi yıldır değişen bu anlayışa uygun olarak BESÖ’lerinin yetiştirilmeleri için uygun eğitim programları, bu programları uygulamaya yönelik ortamların oluşturulması ve nitelikli öğretim elemanları gereklidir. Bu noktada unutulmaması gereken noktanın, BESÖ eğitiminin niteliğinin artırılmasının öğrencinin derse ilişkin kazanımları üzerinde temel bir etkiye sahip olduğudur. Bu nedenle BESÖ’lerin mesleklerini nasıl algıladıkları, ders içindeki uygulamaları, yaşadıkları sorunlar ve bunlara dönük çözüm önerilerinin onların gözüyle incelenmesi, var olan durumun iyileştirilmesine ve yeni BESÖ’lerin yetiştirilmesinde öğretmen eğitimcilerine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, mesleğine ve beden eğitimi ve spor öğretmenliğine bakış açısını belirleyerek, öğretmenin yetişmesine yönelik önerilerini, derslerinde uyguladıkları öğretim sürecini, beden eğitimi öğretmeninden beklentileri, algıladıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın desenini olgu bilim oluşturmaktadır. Olgu bilim çalışmaları kişilerin bir olay ya da bir konuya yönelik yaşadıkları deneyimlerin anlamını açığa çıkarmak (Creswell, 1998) ya da araştırma kapsamında yer alan insanlar için araştırılan olgunun kaynağı ve yapısı nedir sorusuna yanıt aramak (Patton, 1990) için kullanılmaktadır.

Katılımcılar

Bu araştırma 2017-2018 öğretim yılı güz döneminde Sakarya ili Merkez ilçede özel ve devlet ortaokullarında ve liselerinde görev yapmakta olan toplam 20 (10 kadın, 10 erkek) beden eğitimi ve spor öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yer alacak katılımcıların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak okul türleri (devlet ve özel), görev yapılan okul seviyesi (ortaokul ve lise) ve cinsiyet (kadın ve erkek) esas alınmıştır. Öğretmenlerin 11'i devlete bağlı ortaokul (kıdem ort=10.8 yıl) ve liselerde (kıdem ort=14.7 yıl), 9'u özel okullarda (kıdem ort=8.33 yıl) çalışmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplamak amacı ile üç farklı odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Birinci odak grupta, devlete bağlı ortaokulda görev yapan 6 (3 kadın, 3 erkek), ikinci odak grupta özel okulda görev yapan 6 (3 kadın, 3 erkek) ve üçüncü odak grupta 8 (4 kadın, 4 erkek) lise düzeyinde devlete bağlı (5 öğretmen) ve özel okulda (3 öğretmen) görev yapan öğretmen yer almıştır.

Sakarya il merkezindeki okullarda görev yapan öğretmenler çalışmada gönüllü olarak yer almıştır. Araştırmanın doğası gereği sorulacak sorular için çalışmaya katılan öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılarak, çalışma izni alınmıştır. Odak grup görüşmesinde yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmış ve hazırlanan sorular iki başlık altında (beden eğitimi ve spor öğretmeni olmak ve beden eğitimi ve spor dersleri) toplanmıştır. Odak grup görüşmeleri, bir moderatör ve görüşmeleri yazı ile not etmek üzere bir moderatör yardımcısı eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların izni ile ses kayıt cihazı kullanılarak veriler kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri nitel analiz tekniklerinden tümevarım analizi ile gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013) tümevarımcı analizi, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak şeklinde açıklar. Bu çalışmadan elde edilen verilerin analizinde öncelikle odak grup görüşmesi yolu ile elde edilen veriler, ses kaydından dinlenerek bilgisayar ortamında düz yazı haline getirilmiştir. Daha sonra tüm bu veriler NVIVO 10 programına aktarılmıştır. Analizler sırasında eşgüdümlü şekilde NVIVO 10 programı konusunda deneyim sahibi araştırmacı, bilgisayar programı aracılığı ile analize devam ederken, diğer araştırmacılardan biri de elle kodlama yapmıştır. Analiz sürecinde tüm veriler kodlandıktan sonra benzer kodlar bir araya getirilerek ana temalar oluşturulmuştur.

Analizler sırasında odak grupta yer alan öğretmenlerden özel okulda görev yapanlar için ÖÖ (özel okul öğretmeni), devlet liselerinde görev yapanlar için DLÖ (devlet lisesi öğretmeni) ve devlet okullarında görev yapan öğretmenler için DOÖ (devlet ortaokul öğretmeni) kısaltmaları kullanılmıştır.

Bulgular

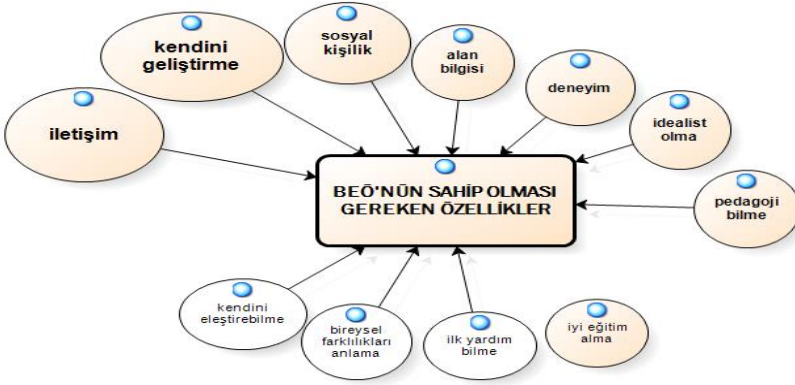
3.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleğe Bakış Açılı ile İlgili Bulgular

Çalışmaya katılan BESÖ'ler kendi öğretmenlik alanlarını “öğrenciyi hayata hazırlayan, okulun her şeyi, arkadaş, doğru davranış kazandıran, öğrencide beceri gelişimini sağlayan, onları mesleğe yönlendiren” kişi olarak tanımlarken, “diğer öğretmenlerle kıyaslandığında değeri olmayan ve diğer öğretmenlerin gözünden ise oturularak yapılan bir öğretmenlik türü” olarak tanımlamışlardır (Şekil 1).

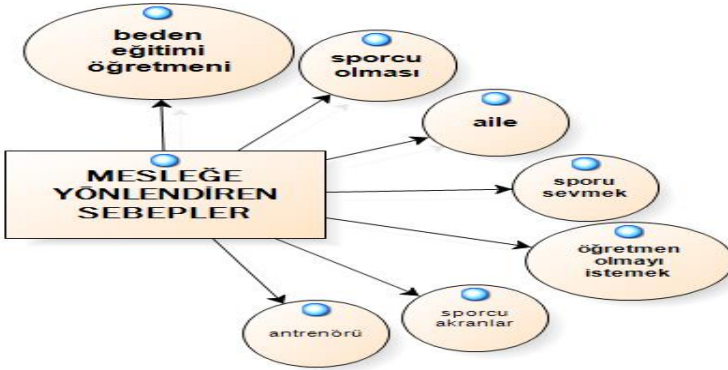

Şekil 1. Beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin tanımı

Çalışmaya katılan BESÖ'lerin görüşlerine göre bir beden eğitimi ve spor öğretmeninde bulunması gereken özellikler, “iletişim becerisi”: “İletişimi yüksek olması gerekiyor” (DLÖ), “kendini geliştirme isteği”: “Bir de alanımızla ilgili mesela yenilikleri takip etmemiz lazım işte mesela 10 yıl önce çoklu zeka kuramına göre plan yapıyorduk şimdi oldu yapılandırmacı eğitim yaklaşımı, farklı boyutlara geldi. Hani bunları takip edip sürekli okumamız lazım” (ÖÖ), “sosyal”: “Beden eğitimi öğretmeni seçerken bence geçmişine bakmaları gerektiğini düşünüyorum. Yani asosyal tiplerden beden eğitimi öğretmeni olmaması lazım” (DLÖ), ve “idealist bir kişilik yapısına sahip olma, alan, pedagoji bilgisine ve yeterince deneyime sahip olma, iyi eğitim alma, öz-eleştiri yapabilme, çocuğun seviyesine inebilmek için öğrenciler arasındaki farklılıkları anlama ve ona göre davranabilme” olarak belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Beden eğitimi ve spor öğretmenin sahip olması gereken özellikler

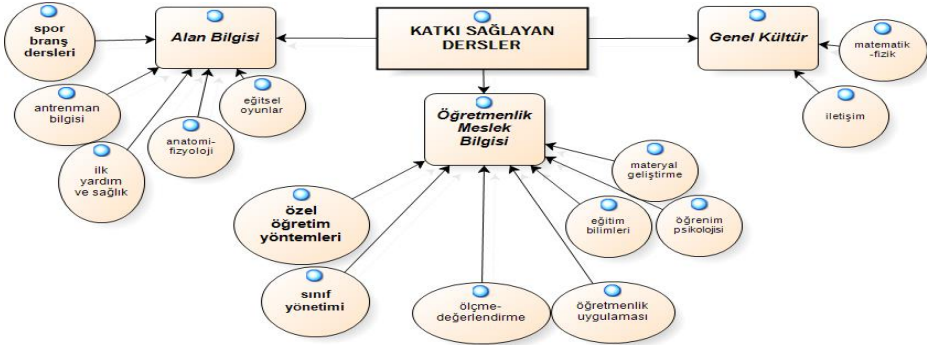

Şekil 3. Öğretmenleri mesleğe yönlendiren unsurlar

Çalışmaya katılan öğretmenlere sorulan “Sizi mesleğe yönlendiren unsurlar nelerdir?” sorusuna öğretmenler, “beden eğitimi öğretmeni”: “Bu mesleğe beni yönlendiren beden eğitimi öğretmeni yine Oktay hocam olmuştur” (ÖÖÖ), “Benim de Rüştü Hoca vardı ondan etkilenmişim. O adam gibi olacağım diye istedim” (DOÖ), “ailem”: “Benim anne-baba öğretmen. Öğretmen bir ailenin içinde büyünce...” (DLÖ), “sporcu geçmişim”: “Spor yaptığım için beden eğitimi öğretmeni olmaya karar verdim” (DLÖ), “Spor yapmayı sevmem, öğretmen olmayı istemem, sporcu arkadaşlarım ve antrenörüm” şeklinde cevaplar vermişlerdir (Şekil 3).

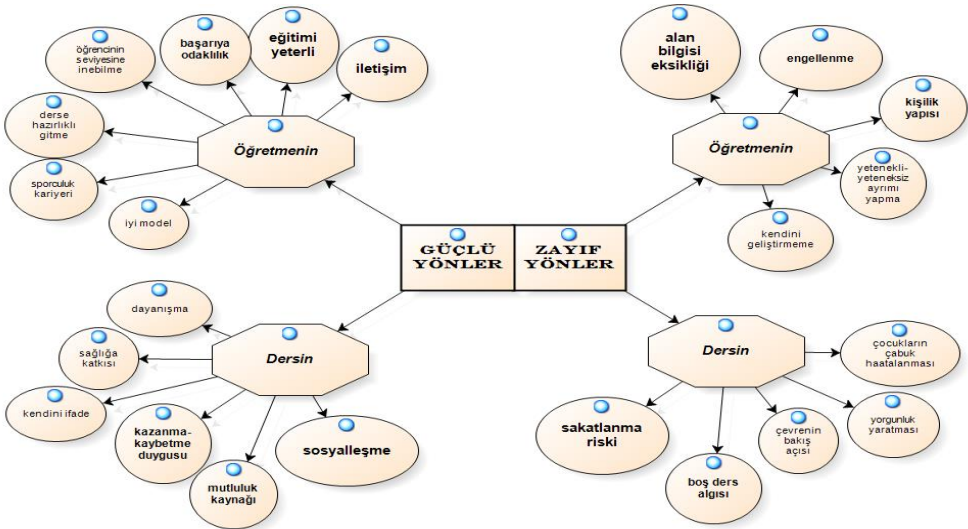
3.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi ile İlgili Bulgular

“Size göre beden eğitimi ve spor öğretmeni nasıl yetişmelidir?” sorusuna öğretmenler “teorikten çok uygulama ağırlıklı, öğretmeni antrenör veya akademisyen gibi yetiştirmeyen ve çeşitli branşları içeren, gereksiz bilgi yüklemeyen yenilikçi ve sporcu yetiştirir gibi değil daha çok öğretmeyi öğreten derslerle” şeklinde cevap vermişlerdir.

Şekil 4. Meslekte en çok katkı sağlayan dersler

“Meslek hayatınızda lisans döneminde aldığınız hangi ders(ler)den en çok yararlanıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerden gelen cevaplara göre “alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi” temalarına ulaşılmıştır. Bu temalar altında kalan dersler Şekil 4’de sunulmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerden “üniversitede aldığım dersler çok fazla katkı sağlamadı ve branş derslerini çok etkili alamadım” şeklinde de görüşler gelmiştir.

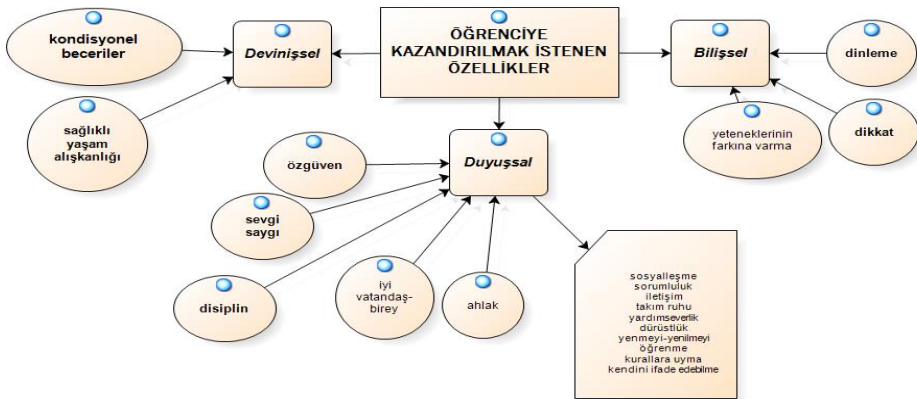
Şekil 5. Öğretmenlerin ve dersin güçlü ve sınırlı yanları

Öğretmenlere sorulan “Mesleğinizi icra ederken kendinizle ilgili algıladığınız güçlü ve sınırlı yanlarınız nelerdir?” ve “Dersinizle ilgili güçlü ve sınırlı yönler nelerdir?” sorularına öğretmenler kendileri ile ilgili güçlü yanları olarak “sporculuk geçmişlerinin olmasından dolayı bir branşta iyi model olmaları”: “Beden Eğitimi Öğretmeni olarak bir hareket gösterirken iyi gösteriyorum, iyi öğretebildiğimi düşünüyorum veya bir şeyi anlatırken iyi anlattığımı düşünüyorum” (DOÖ); “sınıf disiplinini iyi sağlamaları, derse

hazırlık yaparak gitmeleri, başarıya odaklı olmaları, öğretimde öğrencinin seviyesine inebilmeleri ve iletişim becerilerinin yüksek olması”: “İletişim, ben de gittiğim okullarda genelde en sevilen öğretmen olduğumu düşünüyorum” (DOÖ) şeklinde görüş belirtirken, sınırlı yanları olarak ise “alan/branş bilgisi eksikliklerinin olması”: “Eksik branşlarım olduğu için onlara hakim olamadığımı düşünüyorum” (DOÖ); “Yani mesela bazı dallarda benimde eksiklerim var zorlandığım öyle söyleyeyim” (DLÖ); “kendilerini geliştirme fırsatlarına sahip olmamaları, kişilik yapılarından kaynaklanan sorunlar (fazla mükemmelliyetçi ve yufka yürekli yapıya sahip olma), derslerine karşı velilerin/idarecilerin bakış açıları ve derslerini planlarken ve yürütürken çeşitli engellerle karşılaşmaları”: “Bazen hem çevre, hem salon, bazen yeri geliyor malzeme, bazen idari, bazen çevresel şartlardan dolayı engellenebiliyorum. Benim için en büyük üzücü, zayıf yanı bu” (DOÖ) görüşlerinde birleşmişlerdir.

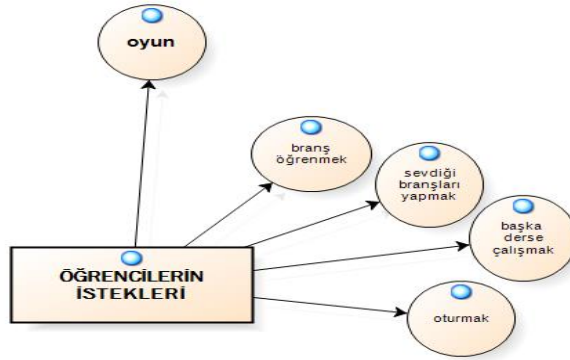
Öğretmenler derslerinin güçlü yanları olarak “öğrencilerde sosyalleşme”: “Beden eğitiminin en önemli öne çıkan noktası çocukların sosyalleşmesi, onlar için bir hayat ışığı olması” (DLÖ), “kendini ifade etme, dayanışma duygularını geliştirme, öğrencilere mutluluk verme”: “En güçlü yanı çocuk mutlu ayrılıyor. Oyun var çünkü içinde ve çocuğun sevdiği güzel şey” (ÖÖÖ), “sağlıklı olmalarına katkıda bulunma ve kazanma-kaybetme duygusunu anlamalarını sağlama” olarak belirtirken, sınırlı yönleri olarak ise “sakatlanma ve hastalık risklerinin fazla olması”: “Mesela normal bir sıçrama yaparken bileğini kırabiliyor, bu bence eksi yönü, riskli yönü” (DLÖ), “boş ders olarak görülmesi”: “En zayıf noktamız bu herhalde boş ders şeklinde bakılması” (DLÖ) ve “yorgunluk verici bir ders olarak algılanması”: “En zayıf yanı da dersten çıktıktan sonra teorik bir derse gittiğinde çok yorgun olması ve dikkatin beden eğitimi dersinde, geride kalması oluyor bence” (ÖÖÖ) olarak göstermişlerdir (Şekil 5).

3.3. Öğretime İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

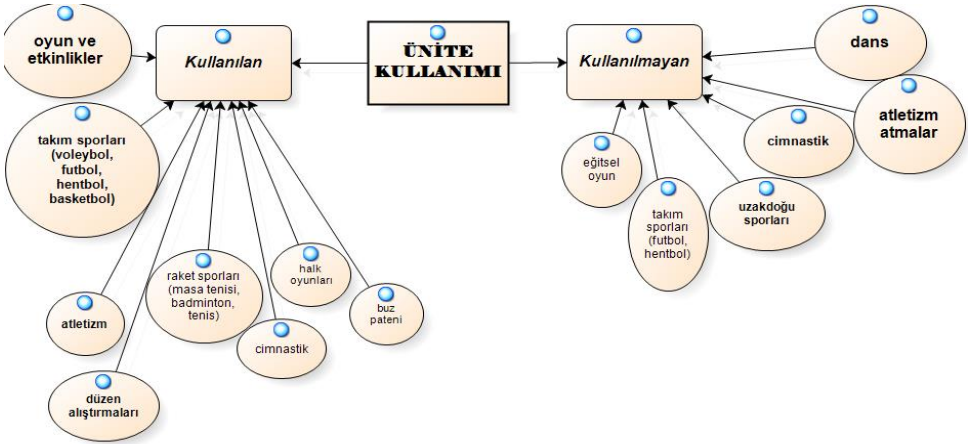

Şekil 6. Beden eğitimi öğretmenlerin öğrencilere kazandırmak istedikleri özellikler

Öğretmenlere sorulan “Derslerinizde öğrencilerinize kazandırmak istediğiniz özellikler nelerdir?” sorusuna beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri cevaplar devinışsel alan, bilişsel alan ve duyuşsal alan olarak üç temaya ayrılmıştır. Devinişsel alan temasında “kondüsyonel beceriler kazandırma ve sağlıklı yaşam alışkanlığı geliştirme”: “Katmak istediğim onlara tabii ki temel anlamda belirli şeyler var, sağlıklı yaşamın önemi gibi” (DLÖ), bilişsel alan temasında “dikkat/konsantrasyon sağlama, yeteneklerinin farkına varma ve dinleme özelliği geliştirme”: “Dinlemek, dinlemek, dinlemek, dinlemek. Başka bir şeye gerek yok” (DOÖ) özellikleri yer alırken, duyuşsal alanla ilgili olarak da “özgüven, disiplin, sevgi/saygı, ahlak kurallarına uygun davranma, kendini ifade edebilme, takım ruhu, yardımseverlik, dürüstlük ve sosyalleşme” özelliklerini derslerinde kazandırmak istedikleri yönünde görüş bildirmişlerdir (Şekil 6).

Şekil 8. Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin yapmak istedikleri etkinlikler

Şekil 7. Öğretmenlerin derslerinde işledikleri ve işlemedikleri ünite ve konular

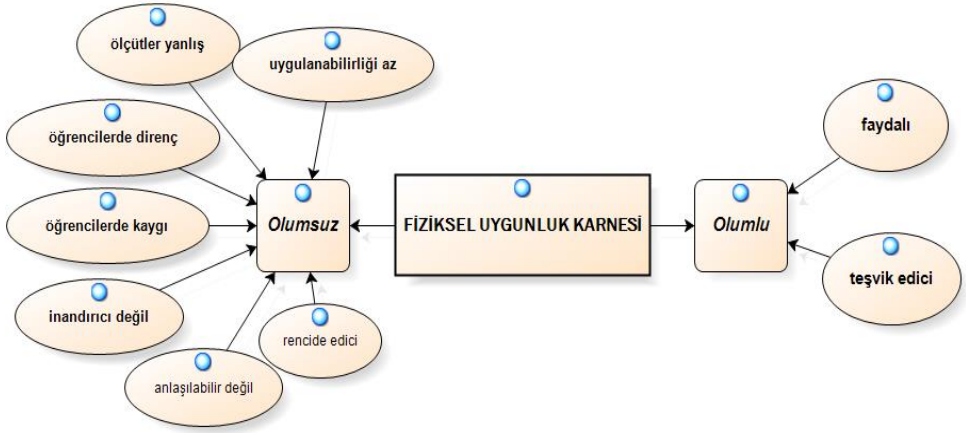
“Size göre derslerinizde öğrencileriniz ne yapmak istiyor?” sorusuna beden eğitimi ve spor öğretmenleri “oyun oynamak, çeşitli branşları öğrenmek, kendi istedikleri etkinlik/oyunlara (dart, badminton vb.) katılmak, başka derslere çalışmak ve sadece oturmak”: “5. ve 6. sınıf oyun oynamak istiyor, 7.sınıf biraz branş istiyor. 8.sınıf öğrencileri oturmak istiyor. Soru çözmek istiyor” (DOÖ) şeklinde cevaplar vermişlerdir (Şekil 7).

Öğretmenlere derslerinde en çok işledikleri ünite ve konular sorulmuş ve “eğitsel oyunlar ve etkinlikler, takım sporları (voleybol, hentbol, futbol ve basketbol), atletizm, düzen alıştırma, cimnastik ve raket sporları (masa tenisi, badminton vb.)” cevapları verilirken aynı zamanda bazı öğretmenler ise “cimnastik, atletizmde atmalar, uzak doğu sporları, takım sporları (futbol ve hentbol), halk oyunları ve dans” ünite/konularını ise hiç işleyemediklerini belirtmişlerdir (Şekil 8).

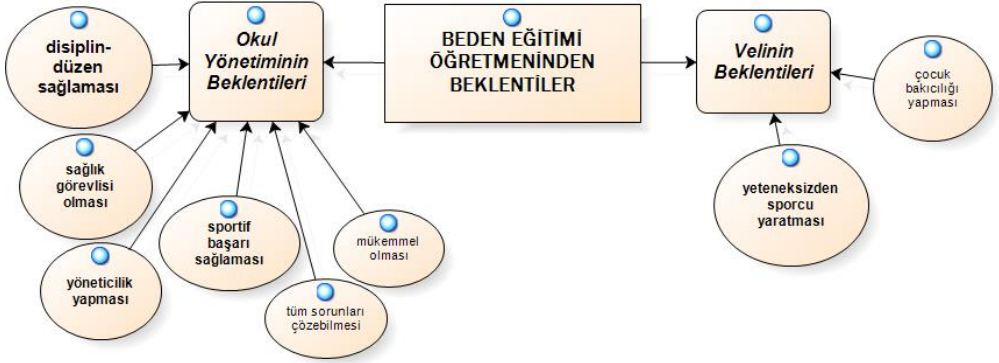
Şekil 9: Öğretmenlerin derslerinde işledikleri ünite/konular, kullandıkları yöntem, teknolojik araçlar ve ölçme-değerlendirme teknikleri

Bununla beraber beden eğitimi ve spor öğretmenleri derslerini işlerken en çok “gösterip-yaptırma, anlatım, eşli çalışma, komut, alıştırma, problem çözme ve kendini değerlendirme yöntemlerini” kullandıkları, çok fazla teknolojik araç kullanmadıklarını ancak bazen “akıllı tahta, cep telefonu ve video” gibi araçlar kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler derslerinde öğrenci başarısını işlenen konularla ilgili “uygulamalı sınavlarla, dersle ilgili çabaya ve katılıma bakarak, eşofman kontrolü yaparak ve çoktan seçmeli test kullanarak” değerlendirdiklerini belirtirken, dört öğretmen ise ölçme-değerlendirmeyi “formaliteyi gerçekleştirmek” için yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler BES dersi için süreç değerlendirmesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır (Şekil 9).

Şekil 10. Öğretmenlerin fiziksel uygunluk karnesi ile ilgili görüşleri

Çalışmaya katılan öğretmenlere BES dersleri ile ilgili yeni bir uygulama olan fiziksel uygunluk karnesi (FUK) uygulamaları ile ilgili soru sorulmuş ve öğretmenlerin verdikleri cevaplar “olumlu görüşler ve olumsuz görüşler” olmak üzere iki temaya ayrılmıştır. Olumlu görüşler olarak “öğrenciler için sağlıklı olmaya teşvik edici”: “Şunu tespit ettim çocuklara fiziksel uygunluk testini anlattım. Ondan önceki yıllarda sınav-mekik çekmediği zaman of hocam nasıl yapacağız. Ama fiziksel uygunluk testi deyince hepsi sınav-mekik, kızlar sıraya girdi yani. Şaşırdım.” (DLÖ) ve “faydalı” görüşlerine ulaşılırken; öğretmenlerin “uygulanabilirliğinin az olması”: “Yani şöyle olması lazım mesela o esneklik testinde kullanılan materyali bulamıyoruz. Ben sırada yaptırıyorum ya da geçen sene başka bir şeyde yaptırдыm. Bu tarz bir şey okullara dağıtılabılır mesela” (DOÖ), “öğrencide kaygı yaratması”: “Bir de ruh halinde şundan çok etkilenmişler, karne denildiği zaman zannediyorlar ki dersten kalacak mıyız, geçecek miyiz? Bunu ona anlatamıyoruz, psikolojik olarak çok yorulanlar var” (DOÖ); “ölçüm aldirmaya direnç gösteren öğrencilerin (özellikle kız öğrenciler) bulunması”: “Hepsinin içinde isterseniz dedim spor odasında yapabiliriz bunu orada not edebilirim. Yaklaşık her sınıfta iki-üç kişi tartıya çıkmak istemedi. Bu sorunları yaşadım. Boydan sıkıntı, ben boyumu ölçtürmeyeceğim öğretmenim, kısa olduğu için dedi öğrenci” (ÖÖÖ) ve “ölçümlerin yanlışlığı/standardının sağlanamaması, uygulamanın anlaşılabilirliğinin düşük olması ve inandırıcı bulunmaması” gibi sorunlardan dolayı daha çok olumsuz görüş bildirdikleri belirlenmiştir (Şekil 10).

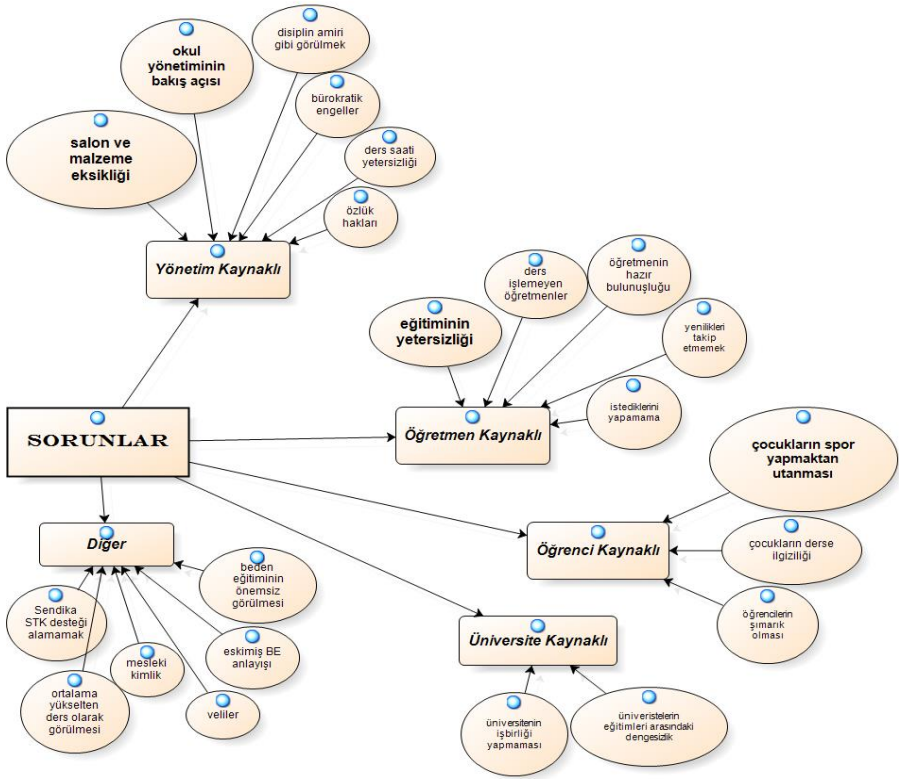
3.4. *Beklentiler, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri ile İlgili Bulgular*

Şekil 11. Paydaşların beden eğitimi ve spor öğretmeninden beklentileri

Çalışmaya katılan BESÖ'lere sorulan "Paydaşların sizden beklentileri nelerdir?" sorusuna öğretmenler daha çok okul idaresinin kendilerinden beklentileri hakkında görüş bildirmişler ve bu beklentileri "okulu disipline etmek": "Şöyle bir sıkıntımız var diye düşünüyorum. Okullarda etiketlenmiş bir şey vardır. İdarede bunu çok söyler der ki, bir okulun disiplin merceği beden eğitimi öğretmenleridir" (DLÖ): "okul yöneticisi gibi davranmak, sağlık görevlisi gibi davranmak": "Bir de sevinsem mi üzülsem mi bilmiyorum; doktor gözüyle bakıyorlar bize" (DOÖ); "okullar arası müsabakalarda okula ödül kazandırmaları, boş geçen derslerde öğrencilere gözetmenlik yapmaları ve illerindeki müsabakalarda alınan başarılarına karşın farklı illerdeki müsabakalara katılmayı istememe" olarak tanımlamışlardır. Velilerin beden eğitimi ve spor öğretmeninden beklentileri ise "çocuk bakıcılığı yapmaları": "Yani bazen yeri geliyor veli atletini neden değişmediğini de soruyor bize küçücük bir çocuğun. Terli bir atlet neden kuru gelmedi eve diyebiliyor. Havuzdan çıkan bir çocuğun çorabı neden ıslak diyebiliyor" (ÖÖÖ), ve "yetenekleri düşük öğrencilerden de sporcu yaratmaları" şeklinde ifade edilmiştir (Şekil 11).

"Size göre mesleğinizi uygularken yaşadığınız zorluklar nelerdir?" sorusuna BESÖ'lerin verdiği cevaplara göre algılanan sorunlar "yönetim, öğretmen, öğrenci, üniversite kaynaklı ve diğer sorunlar" temalarda toplanmıştır. Öğretmenlerin yaşadıkları yönetim kaynaklı sorunlar "salon ve malzeme eksikliği": "Evet salon eksikliğinden özellikle şimdi kış başladı. Biz geçen haftadan beri dersleri içerde işlemek zorunda kalıyoruz" (DOÖ), "Şu an müdür dese ki hocam top alamıyorum sana, ders yapmamız mümkün değil" (DLÖ), "ders saatlerinin kısıtlı olması, okul idaresinin bakış açısı ve yeterli desteği görememe, yönetim tarafından disiplin amiri olarak görülme ve bürokratik engeller" olarak belirlenirken, öğretmen kaynaklı sorunlar arasında "öğretmenlerin aldıkları eğitimi yeterli görmemeleri": "Üniversitede aldığım eğitimi yeterli bulmuyorum" (ÖÖÖ); "Okulda sadece insanlar derslerden geçmek için oradalar. Yani sadece dersten geçelim de ne olursa

olsun. Hani bunun belki de sebebi karşımızdaki öğretmen ya da biziz. Bilmiyoruz hani böyle dersten geçelim çünkü neden? Orada öğrendiğiniz bilgiyi bir kere dışarıda ne zaman, ne kullanacağınızı size öğretmiyorlar” (DOÖ); “Hentbol topumuz yoktu. Düğün salonunda cimnastik dersi gördük” (DLÖ) ve “hazır bulunuşluklarının düşük olması, derslerinde öğrencileri boş bırakan meslektaşları, öğrencilerdeki yeteneği yeterince takip edememeleri ve öğretmenin istediklerini gerçekleştirememeleri” olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin yaşadıkları öğrenci kaynaklı sorunlar arasında “çocukların spor yapmaktan utanmaları ve derse olan ilgisizlikleri”; “Kızlar bitiriyor olayı. Tüm motivasyonunuzu bitiriyor, elinde poşet giyinmemiş” (DLÖ) gibi sorunlar dile getirilirken, üniversite kaynaklı sorunlar olarak “farklı üniversitelerin BEÖ bölümlerinde verilen eğitimler arasında dengesizlik olması ve üniversiteler ile yeterince işbirliğine gidilememesi” gösterilmiştir. Bununla birlikte öğretmenler ayrıca “sendika desteğindeki yetersizlik, mesleki kimliğin düşük olması, veli desteğinin yetersiz olması, eskimiş beden eğitimi anlayışı ve derse olan bakış açısı” gibi farklı sorunlar yaşadıklarını da ifade etmişlerdir.

Şekil 12. Öğretmenlerin algıladıkları sorun kaynakları

Algılanan sorunların devamında sorulan “Bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin öğretmenler “Salonlu okullarda idarecilerin daha iyi bir program yapmaları, diğer branş öğretmenlerinin de kendilerine daha fazla destek vermeleri, beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili politikaların hazırlanması, eğitim ve öğretim ile ilgili programların ayrı hazırlanması, idarecilerin derse karşı desteklerini arttırmaları” yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir (Şekil 12).

Tartışma

Bir meslek mensubunun kendi mesleğini nasıl algıladığı, meslek memnuniyeti, mesleği ile ilgili paydaş beklentileri, yaşadıkları sorunlar ve bunlara ait çözüm önerilerini belirlemek, o mesleğin niteliğini artırma ve o meslek mensubunu yetiştirecek kişilere yol gösterme açısından önemlidir. Bu durum geleceğin nesillerini yetiştirme görevini üstlenmiş olan öğretmenlik mesleği için daha da anlamlıdır. Bu nedenle bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ve derslerine yönelik görüşlerini inceleyerek, mesleki eğitimleri, beklentileri, uygulamaları ve yaşadıkları sorunlar açısından bir durum analizi yapılmıştır.

Çalışmaya katılan BESÖ’ler kendi öğretmenlik alanlarını bir okulda her işi yapan (sağlık görevlisi, rehberlik uzmanı, disiplin amiri vb.) son derece önemli bir öğretmenlik alanı olarak görmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinden okuldaki idarenin, diğer branşlardaki öğretmenlerin ve öğrencilerin bu tür beklentileri ve branşları gereği bu konularda çeşitli sorumlulukların verilmesi, BESÖ’lerin alanlarını ve mesleklerini bu şekilde algılamalarına neden olmaktadır. Bir öğretmenin okuldaki görevi sadece alanının öğretimini yapmak değildir. Aynı zamanda öğretmenlik mesleğinin işlev boyutu açısından öğretimin yanında yönetim, denetim, uzmanlık ve destek hizmetler gibi işlevleri de mevcuttur (Alkan, 2000). Bu bağlamda, çalışmaya katılan öğretmenler bir öğretmenin yapması gereken bu görevleri yerine getirdiklerini belirtmektedirler.

Öğretmenlerin pek çoğu bu mesleği isteyerek seçmiş ve bu seçimde sporcu geçmişine sahip olma, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve aileler etkili olmuştur. Bu noktada beden eğitimi öğretmenin hem sporculuğa hem de mesleğe olan yönlendirmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Okullarda beden eğitimi öğretmenleri kendi branşlarına ait bilgi ve becerileri öğretirken aynı zamanda o alana ait olumlu tutum geliştirmesi istenebilir. Bu durumun sonucu olarak da kendilerini bu alanda yeterli gören öğrenciler ilerdeki hayatlarında o alanı kendilerine meslek olarak seçebilir. Bu bakımdan gerçekleştirilen çalışma hem beden eğitimi öğretmenlerinin hem de ailelerin çocuklarını spora yönlendirmede ve onları mesleki açıdan desteklemede önemini ortaya koyduğu düşünülebilir.

Çalışmada BESÖ’ler arasında mesleğinden memnun olanlarla birlikte, mesleğinden memnun olmayan ya da az memnun olanlar bulunduğu görülmüştür. Yıldız ve Kangalgil’in (2014) yaptığı çalışmada da beden eğitimi öğretmenlerinin büyük kısmı mesleğini severek yaptıklarını ifade etmişlerdir. Genellikle mesleğini isteyerek seçen öğretmenler daha fazla memnuniyetini ifade ederken, meslekte yaşadıkları bazı

sorunların (malzeme, salon eksikliği, sistemdeki değişiklikler vb.) meslek memnuniyetini olumsuz etkilediğini de dile getirmişlerdir.

BESÖ'ler kendilerini bu mesleğe hazırlayan lisans eğitiminde verilen derslerin daha fazla uygulamalı ve branşların öğretilmesine yönelik olmasını ancak kendilerinin antrenör veya sporcu gibi yetiştirilmemesi gerektiğini ve programlarda daha yenilikçi dersler olmasını istediklerini vurgulamışlardır. Günümüzde beden eğitimi derslerinin ana hedefinin öğrencileri günlük hayatta daha aktif bireyler haline getirmek, fiziksel uygunluk seviyesini ve sporlarla ilişkili genel yeterliği arttırmak (Darst ve Pangrazi, 2006) olduğu düşünüldüğünde çalışmaya katılan öğretmenlerin daha fazla uygulamalı ve branşa yönelik derslerle mesleğe hazırlanmak istemeleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte hizmet öncesi dönemde öğretmeyi öğrenen bir anlayışla ders işlenmesini istemeleri de, öğretmen olduklarında kendi mesleklerini daha etkili yapmalarını istemeleri açısından anlamlıdır.

Beden eğitimi öğretmenleri meslekleri için lisans dönemlerinde aldıkları derslerden kendi mesleklerinde sürekli öğrettikleri spor branş derslerini, eğitim bilimleri alanından özel öğretim yöntemleri ve sınıf yönetimi derslerini ve genel kültür alanından ise iletişim derslerini faydalı olarak bulmuşlardır. Okul beden eğitimi derslerinin doğası gereği spor branşlarını tanıtmak ve bu branşlarla ilgili bilgi ve beceri düzeylerini geliştirmek temel hedeflerden birisidir. Bu bağlamda, öğretmenlere lisans dönemlerinde aldıkları branş derslerinin oldukça katkı sağladığı görülmektedir. Çalışmada öğretmenlik meslek bilgisi dersleri içerisinde alınan özel öğretim yöntemleri dersinin ayrı bir öneme sahip olduğu da belirlenmiştir. Bu ders ile ilgili bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Baysal ve diğerleri, 2016; Yıldız ve Kangalgil, 2014).

Öğretmenler kendilerinin güçlü yönleri olarak iletişimlerinin güçlü olmasını ve aldıkları eğitimin yeterli olmasını ifade ederken, güçsüz yönleri olarak alan bilgisi eksikliğini, yaşadıkları engellenmeleri ve mükemmeliyetçi kişilik yapılarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin üniversitede aldıkları eğitimleri yeterli bulurken, büyük orandaki öğretmenin ise alan bilgisi eksikliğini güçsüz yönleri olarak belirtmesi düşündürücü bir durumdur. Bu bulguya öğretmenlerin farklı üniversitelerin BES Öğretmenliği bölümlerinden mezun olmaları etki etmiş olabilir. Bir öğretmenin kendi alanına ait bilgi eksikliğinin olduğunu düşünmesi, üniversitelerde verilen eğitimlerin kalitesinin sorgulanmasını gerektirmektedir. Ülkemizde 1997 yılından itibaren BES Öğretmenliği Bölümü programlarının YÖK programları (aynı zorunlu dersler, aynı saat ve kredi) olarak yürütülmesinden dolayı, öğretmenlerde bu farklı düşüncüyü yaratan unsurların her bölüm tarafından kendi programlarına konulan seçmeli derslerden, öğretim elemanı kalitesinden ve bölümlerin fiziki imkânlarından kaynaklandığını düşündürmektedir. Bu bağlamda BES Öğretmenleri yetiştiren kurumların gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Beden eğitimi ve spor dersinin dersin doğası gereği öğrenciler derste çeşitli orta ve yüksek şiddetli egzersizlerde bulunmaktadırlar. Bu durum bazı öğrencilerde kondisyonlarının yetersizliğinden (örn: kuvvet azlığı, esnek olmama vb.), zeminin

uygunsuzluğundan, öğrencinin uygun kıyafetinin olmamasından veya dikkatsizlikten kaynaklı sakatlıklara neden olmaktadır. Öğretmenlerin ders sırasında alacağı basit tedbirler derslerde yaşanılacak sakatlıkları en aza indirecektir. Ayrıca dersin boş ders algısı da önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yapılan pek çok çalışmada beden eğitimi ve spor dersi için bu tanımlama yapılmıştır (Özcan, Mirzeoğlu ve Çoknaz, 2016). Ancak dersin diğer derslerden farklı olarak sınıf ortamının dışında yapılması, öğrencilerin daha informal bir düzende, esnek kurallarla ders yapmaları ve öğrencilerin tercih ettikleri etkinlikler/oyunlar ve sporların farklılığından dolayı öğretmenlerin onlara çeşitli seçenekler sunmaları böyle bir algıya neden olmuştur. Bu algıdan dolayı öğrenciler derste kendi istedikleri etkinlikleri öğretmen müdahalesi olmadan yapmak istemekte ve bu duruma izin verildiği oranda da dersin bu algısı pekişmektedir.

BESÖ'ler derslerinde en fazla oyun etkinlikleri, takım sporları, atletizm ve düzen alıştırmalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Dersin öğretim programları incelendiğinde, düzen alıştırmalarının 2013 ve 2017'de yenilenmiş programlarda çok fazla yer almadığı, ancak öğretmenlerin eski alışkanlıkları gereği ve okul idaresinin kendilerinden bekledikleri "disiplin sağlamayı" kolaylaştırmasından dolayı bu ünite/konuya fazla önem verdikleri düşünölmektedir. Bununla birlikte öğrenciler beden eğitimi derslerinden oyun oynamayı beklediklerini ifade etmişlerdir. Bu noktadan hareketle öğretmenlerin derslerinde öğrencilerinin beklentilerini de büyük oranda karşıladıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada vurgulanması gereken önemli bir unsur öğretmenlerin derslerinde dans ve atletizmde özellikle atmalar ile ilgili konulara yer vermemeleridir. Özellikle bu ünite ve konular dersin resmi öğretim programında yer almasına rağmen, öğretmen tercihleri, yetersiz bilgi ve beceri, öğrencinin tercih etmemesi veya araç-gereç eksikliğinden dolayı ihmal edilen program olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bulgular ışığında öğretmenlerin derslerinde daha fazla öğretmen merkezli ve geleneksel öğretim yöntemleri kullandıkları ve çok fazla farklı öğretim yöntem ve tekniği tercih etmedikleri görölmektedir. Bu bulguyu destekleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Ünlü ve Aydos, 2007; İnce ve Hünük, 2010; Yıldız ve Kangalgil, 2014; Saraç-Yılmaz ve diğerleri, 2005; Şirinkan ve Erciş, 2009). Bu duruma temel olarak öğretmenlerin yöntem ve uygulama bilgisi, araç-gereç ve mekân eksikliğinin neden olduğu düşünölmektedir. Bu bağlamda, öğretmen yetiştiren kurumlarda okutulan özel öğretim derslerinin önemi bir kez daha ön plana çıkmakta, bu dersleri alan uzmanlarının okutması ve derslerde yöntemlerin kullanımına ilişkin yeterli uygulamaların yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Çalışmada elde edilen bir başka bulgu ise öğretmenlerin derslerinde çok az teknolojik araç kullandığıdır. Öğretmenler en fazla akıllı tahta, cep telefonu ve video kullandıklarını beyan etmişlerdir. Bu sonuca göre beden eğitimi derslerinde teknoloji kullanımının oldukça sınırlı olduğu yorumu yapılabilir. Çağımız her ne kadar teknoloji ve iletişim çağı ise ve öğrenciler teknolojik araç-gereçlerle çok fazla ilgilenme ve onlardan öğrenme eğilimi gösterebilir de, beden eğitimi öğretmenlerinin ve ders uygulamalarının bu gelişmelerin gerisinde kaldığı söylenebilir. Benzer şekilde Liebermann ve diğerleri (2002) de beden eğitimi ve spor öğretiminde küçük yaş grupları için teknolojik yenilikler görölse de okullarda henüz spor teknolojilerinin kullanımının çok sınırlı olduğunu

belirtmişlerdir. Oysaki ilgili literatür incelendiğinde teknolojik araçlar beden eğitimi ve spor derslerinde dönüt sunmada, beceri analizlerinin gerçekleştirilmesinde ve etkileşimli öğretim ortamlarının yaratılmasında kullanıldığını ortaya koymaktadır (Sheehan ve diğerleri, 2015; Palao ve diğerleri, 2015). Yine ülkemizde gerçekleştirilen bir çalışmada Özen ve diğerleri (2016) beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf içi ve dışında en çok internet, bilgisayar, projeksiyon aleti, kamera ve fotoğraf makinası kullandıklarını belirlemişlerdir.

Çalışmaya katılan BESÖ'ler öğrencilerini ağırlıklı olarak uygulamalı sınavlar yaparak, öğrencilerin derse katılımlarına bakarak ve onları dersteki ilgi ve çabalarına göre değerlendirdiklerini belirtirken, bazı öğretmenler ise ölçme ve değerlendirmeyi formalite amaçlı olarak gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Beden eğitimi ve spor derslerinde ölçme ve değerlendirme sürecin başında öğrenciyi tanıma ve yönlendirme, süreç içinde öğrencilerdeki eksiklik ve öğrenme güçlüklerini tespit edip, tamamlama eğitimi yapma ve süreç içinde ve sonunda öğrenci başarısını belirleme açısından kullanılmaktadır (Atılğan ve diğerleri, 2006; Turgut, 1997; Tekin, 2000). Ölçme ve değerlendirme etkinlikleri istenilen hedefe ulaşım sağlanmadığı hakkında öğretmene, öğrenciye, ailelere ve idareye dönüt sunmada son derece önemlidir. Bu nedenle bir dersteki başarıyı ölçmek öğretmenler için temel bir görevdir. Çalışmaya katılan öğretmenler de bu anlamda ölçme ve değerlendirme yaptıklarını belirtmekle birlikte, genellikle geleneksel ölçme ve değerlendirme araç ve tekniklerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Oysaki dersin öğretim programında öğretmenlere geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının yanında tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme (MEB, 2018) yapmaları hususunda gerekli bilgiler yer almasına rağmen, öğretmenler toplumdaki genel bir anlayış olan "beden eğitimi dersinden de sınav mı yapılır?" ya da "beden eğitimi dersinden herkes 5 alır. Kimse kalmaz" düşüncesinden veya öğrencilerin okulları bitiminde girdikleri sınavlarda (OKS, LGS ve YKS) bu dersin konularına yönelik soruların bulunmamasından dolayı ölçme ve değerlendirmeyi "formalite" olarak görmekte olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve becerilerinin düşük olması da böyle bir bulguya neden olmuş olabilir. Çünkü yapılan bir çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenleri kendilerini en çok geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde yeterli gördüklerini, destekleyici ölçme ve değerlendirme teknikleri açısından daha yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir (Şirinkan ve Erçiş, 2009).

Öğretmenler "Sporla İlişkili Fiziksel Uygunluk Karnesi" uygulamasını "faydalı ve fiziksel etkinlik yapmaya teşvik edici" bulmuşlar, bununla birlikte "uygulanabilirliğinin az olması, ölçütlerin yanlış olması, öğrencilerde ölçüm vermeye karşı direnç ve kaygı yaşanması ve uygulamanın inandırıcı olmaması" gibi nedenler yüzünden olumsuz görüşler de ifade etmişlerdir. BESÖ'lerin bu şekilde görüş bildirmeleri, derslerindeki bu uygulamalarının yeni bir uygulama olmasından, uygulama ile yeterince bilgiye sahip olmamalarından veya yeterli eğitim almamalarından kaynaklanmış olabilir. Çalışmada öğretmenlerin sundukları olumlu ve olumsuz görüşler Salman, Sarı ve Mirzeoğlu (2018) tarafından yapılan araştırma bulguları ile de örtüşmektedir.

Öğretmenler yaşadıkları sıkıntılar arasında üniversitede aldıkları eğitiminin yetersizliğini, malzeme ve salon eksikliğini, idarenin derse olan bakış açısını ve öğrencilerin spor yapmaktan utanmasını belirtmişlerdir. Okullarda yaşanan mekân ve malzeme eksikliği (Demirhan ve diğerleri, 2014; Erhan ve Tamer, 2009; Göktaş ve Özmaden, 2012; Ulucan ve diğerleri, 2012; Hardman, 2008; Le Masurier ve Corbin, 2006; Morgan ve Hansen, 2008; Syed Ali ve diğerleri, 2014; Kul ve Hergüner, 2018; Osborne ve diğerleri, 2016; Sönmez ve Sunay, 2004; Özcan ve Mirzeoğlu, 2014; Taymaz, 2011) ve idarenin beden eğitimi dersine olumsuz bakış açısı (Demirhan ve diğerleri, 2014; Eraslan ve Hacıcaferoğlu, 2015; Osborne ve diğerleri, 2016; Ulucan ve diğerleri, 2012; McCaughtry ve diğerleri, 2006) pek çok çalışmada vurgulanmıştır. Benzer şekilde Jenkinson ve Benson (2010) da, beden eğitimi dersine katılımın önündeki engellerle ilgili olarak araç-gereç eksikliği ve gerekli olan alan eksikliğine vurgu yapmışlardır. Osborne ve diğerlerinin (2016) yaptıkları çalışmada beden eğitimi öğretmenleri için engellerin belirlendiği çalışmalarında, en temel zorluklar olarak düşük ücretler, araç-gereç ve altyapı eksikliği belirtilmiştir. Yine aynı çalışmada öğretmenlerin ders için plan yapmamaları, sınıflarda bulunan disiplinsiz öğrenciler ve ailelerin derse olan ilgisinin azlığı, öğretmenlerin nitelikli eğitim eksikliği ve okul idaresinin desteğinin düşük olması da yaşanan sorunlar olarak belirtilmiştir.

Çalışmaya katılan BESÖ'lere belirlenen bu sorunlara çözüm önerileri sorulduğunda, en önemli unsurun beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili politikaların hazırlanması, okul idaresinin ve diğer branş öğretmenlerinin daha fazla desteğinin olması gerekliliği ve salonlu okullarda ders saati ile ilgili planlamanın (2-3 sınıfın aynı anda derslerinin salona planlanmaması vb.) daha etkili yapılması gerekliliğini belirtmişlerdir. Bir ülkede yaşayan bireylerin sağlıklı olması ve sağlıklı nesillerin yetişmesi için önemli derslerden biri olan beden eğitimi ve spor derslerine yeterince önem ve desteğin verilebilmesi, sadece öğretmen yetiştirmekle ve öğretim programı hazırlamakla mümkün olmamaktadır. Bu noktada yasa yapıcılar tarafından da alan desteklenmeli, uygulanabilir politikalar geliştirilmeli ve bu politikaların işleyip işlemediği kontrol edilmelidir. Örneğin, ilkökul 1-3. sınıflarda sınıf öğretmenleri tarafından yürütülen "beden eğitimi ve oyun dersi" haftada 5 saat olmakla birlikte, ülkemizdeki pek çok okulda bu ders bu kadar ders saati ile işlenmemektedir. Bu durumda sadece ders koymak yetmez, uygulanabilirliği için de gerekli tedbirler alınmalıdır. Ya da ülkemizde uygulanan sınavlarda beden eğitimi ve spor dersine ait sorular da yer alırsa öğretmenler yasa koyucuların desteğini daha fazla hissedecek ve derse ait önem ve anlayış değişecektir. Değişen anlayışla birlikte, hem okul idaresinin, hem diğer alan öğretmenlerinin hem de velinin derse ve beden eğitimi öğretmenine olan bakış açısı da olumlu etkilenebilecektir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, yapılan çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenleri mesleklerini isteyerek seçip, mesleklerini son derece önemli görmelerine rağmen mesleklerini istenilen şekilde yapabilmek için aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu ve kendilerini geliştirme ihtiyacı içinde oldukları belirtmişlerdir. Bununla birlikte derslerine yönelik gerek idarecilerin, velilerin ve öğrencilerinin bakış açısından gerek malzeme, salon ve

süre eksikliği, gerekse lisans dönemlerinde aldıkları eğitim kalitesi gibi nedenlerden dolayı mesleklerini yerine getirmekte sıkıntı çektikleri söylenebilir. Ancak bu sonuçlara ulaşırken yapılan çalışmanın bazı sınırlılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sınırlılıklardan biri, çalışmaya sadece bir ilde görev yapan sınırlı sayıda beden eğitimi ve spor öğretmenin katılımıdır. Bir başkası, çalışmanın nitel araştırma modeli şeklinde planlanmış olması nedeniyle, çalışmada elde edilen bulguların genellenebilme özelliğini düşürmektedir. Bu nedenle konu ile ilgili daha güvenilir bilgilere ulaşmak için benzer çalışmaların daha fazla öğretmenin katılımı ile farklı illerde ve nicel veri toplama araçlarının da kullanılarak tekrarlanması uygun olacaktır.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

A. Dilşad MİRZEOĞLU

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Sakarya.

E-posta: dilsadmirzeoglu@subu.edu.tr

Kaynaklar

1. **Alkan, C.** (2000). Meslek ve öğretmenlik mesleği. V. Sönmez (ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (s. 191-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
2. **Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N.** (2006). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
3. **Ballinger, D. A.** (1993). Becoming an effective physical educator. *Physical Educator*, 50(1), 13-19.
4. **Baysal, B., Alp, B., Mirzeoğlu A. D. ve Çoknaz, H.** (2016, Kasım). *Özel öğretim yöntemleri ve öğretmenlik uygulaması derslerinin beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki yeterlik algılarına etkisi*. 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri, Antalya.
5. **Castelli, D. M. & Beighle, A.** (2007). The physical education teacher as school activity director. *JOPERD*, 78(5), 25-28.
6. **Creswell, J. W.** (1998). *Qualitative inquiry and research design*. California: Sage Publications.
7. **Darst, W. P. & Pangrazi, P. R.** (2006). *Dynamic physical education for secondary school students*. San Francisco: Pearson Benjamin Cummings.
8. **Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F. ve Kangalgil, M.** (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 57-68.
9. **Eraslan, M. ve Hacıcaferoğlu, B.** (2015). Türkiye’de beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinde ve meslek yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 1-11.
10. **Erhan, S. E. ve Tamer, K.** (2009). Doğu Anadolu Bölgesi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi dersi için gereken tesis araç-gereç durumları ile öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiler. *Atabesbd*, 11(3), 57-66.
11. **Fairclough, S., Stratton, G. & Baldwin, G.** (2002). The contribution of secondary school physical education to lifetime physical education. *European Physical Education Review*, 8(1), 69-84.
12. **Fairclough, S. & Stratton, G.** (2005). “Physical education makes you fit and healthy”. Physical education’s contribution to young people’s physical activity levels. *Health Education Research: Theory and Practice*, 20(1), 14-23.

13. **Göktaş, Z. ve Özmaden, M.** (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekte karşılaştıkları sorunların bazı değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Human Sciences (Online)*, 9(2), 1321-1336.
14. **Hardman, K.** (2008). Physical education in schools: A global perspective. *Kinesiology*, 40(1), 5-28.
15. **Harrison, M. J. & Blakemore, C. L.** (1992). *Instructional strategies for secondary school physical education*. Dubuque: Wm. C. Brown Publishers.
16. **İnce, M. L. ve Hünük, D.** (2010). Eğitim reformu sürecinde deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim stilleri ve stillere ilişkin algıları. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 128-139.
17. **Jenkinson, A. K & Benson, A. C.** (2010). Barriers to providing physical education and physical activity in victorian state secondary schools. *Australian Journal of Teacher Education*, 35(8), 1-17.
18. **Kul, M. ve Hergüner, G.** (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sorunları ve performanslarına etkileri (Sakarya ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 971-996.
19. **Le Masurier, G. & Corbin, C. B.** (2006). Top 10 reasons for quality physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 77(6), 44-53.
20. **Liebermann, D. G., Katz, L., Hughes, M. D., Bartlett, R. M., McClements, J., & Franks, I. M.** (2002). Advances in the application of information technology to sport performance. *Journal of Sports Sciences*, 20(10), 755-69.
21. **McCaughy, N., Martin, J., Hodges Kulinna, P. & Cothran, D.** (2006). What makes teacher professional development work? The influence of instructional resources on change in physical education. *Journal of In-Service Education*, 32(2), 221-235.
22. **MEB.** (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (5-8. sınıflar)*. Ankara.
23. **Morgan, P. J. & Hansen, V.** (2008). Classroom teachers' perceptions of the impact of barriers to teaching physical education on the quality of physical Education programs. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 79(4), 506-516.
24. **Oğul, E. O.** (2010). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki açıdan karşılaştığı sorunlar (Balıkesir il örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
25. **Osborne, R., Belmont, R. S., Peixoto, R. P., Azevedo, I.O.S. & Carvalho Junior, A. F. P.** (2016). Obstacles for physical education teachers in public schools: an unsustainable situation. *Motriz: rev. educ. fis*, 22(4), 310-318.
26. **Özcan, G., Mirzeoğlu A. D., Çoknaz, D.** (2016). Öğrenci gözüyle beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmeni. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 270-291.
27. **Özcan, G. ve Mirzeoğlu, A. D.** (2014). Beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin öğrenci, veli ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 98-121.
28. **Özen, G., Güllü, M. ve Uğraş, S.** (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi ders içi ve dışı etkinliklerinde teknolojik araç ve gereçlerin kullanımı ile ilgili görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 24-37.
29. **Palao, J. M., Hastie, P. A., Cruz, P. G., & Ortega, E.** (2015). The impact of video technology on student performance in physical education. *Technology, Pedagogy and Education*, 24(1), 51-63.
30. **Patton, M. Q.** (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. California: Sage Publications.
31. **Salman, U., Sarı, İ. ve Mirzeoğlu, A. D.** (2018). Beden eğitimi öğretmenleri gözüyle sağlıkla ilgili fiziksel uygunluk karnesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 1-24.
32. **Saraç-Yılmaz, L., İnce, M. L., Kirazcı, S. ve Çiçek, Ş.** (2005) Beden eğitimi öğretmenlerinin ders zaman yönetimi davranışları ve kullandıkları öğretim yöntemleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 3-10.

33. **Sheehan, D., Katz, L., & Kooiman, B. J.** (2015). Exergaming and physical education: A qualitative examination from the teachers' perspective. *Canadian Journal of Education*, (4), 1-14.
34. **Siedentop, D.** (1991). *Developing teaching skills in physical education* (3rd ed.). Mountain View: Mayfield.
35. **Syed Ali, S. K., Zahidi, M. A. & Samad, R. S. A.** (2014). Influence of school environment in the teaching and learning of physical education. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 16(2), 70-76.
36. **Sönmez, T. ve Sunay, H.** (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 32(162), 270-277.
37. **Şirin, E. F., Çağlayan, H. S. ve İnce, A.** (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin yeni ilköğretim programındaki ölçme-değerlendirme konusundaki yeterlik düzeylerine ilişkin algıları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 25-40.
38. **Şirinkan, A. ve Erciş, S.** (2009). İlköğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan öğretim yöntemleri ve ölçme-değerlendirme kriterlerinin araştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 184-189.
39. **Taymaz, H.** (2011). *Devlet ve özel ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki sorunlarının araştırılması (Antalya il örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
40. **Tekin, H.** (2000). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
41. **Turgut, M. F.** (1997). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
42. **Ulucan, H., Türkçapar, Ü. ve Cihan, B. B.** (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekte karşılaştıkları sorunların incelenmesi (Kırşehir ili uygulaması). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 265-277.
43. **Ünlü, H. ve Aydos, L.** (2007). İlköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntemleri. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 40-51.
44. **Yıldız, E. ve Kangalgil, M.** (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterlikleri ve kullandıkları öğretim yöntemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 5(1), 61-76.
45. **Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bu sayfa boş bırakılmıştır.